
V SPOMIN
IN MEMORIAM

Dr. Daši Koprivec v slovo
(1964–2015)

335

Slovenski etnologi in muzealci smo izgubili našo kolegico doktorico etnologije, diplomirano sociologinjo kulture ter muzejsko svetovalko Dašo Koprivec (Ljubljana, 20. 3. 1964–Ljubljana, 9. 12. 2015), rojeno Hribar, ki je omagala po neizprosni bolezni.

Po končani gimnaziji na ljubljanskih Poljanah se je v študijskem letu 1982/83 vpisala na študija etnologije in sociologije kulture na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, torej na tisti študijski smeri, v okviru katerih si je želela pridobiti znanj za razumevanje posameznikov in skupnosti, vpetih v družbene stvarnosti. Z Dašo sva se zblížali že na začetku študijskega obdobja, saj me je takoj navdušila s svojim posebnim smislom za humor, z globino misli in ostrino stališč. Hkrati sem jo spoznavala kot zelo občutljivo osebo z izjemno sposobnostjo uživanja v druge in razumevanja njihovih življenjskih situacij. Ti dve lastnosti sta dodobra prišli do izraza pri njenem raziskovalnem delu; zaradi njiju so ji bili informatorji s presenetljivo zaupljivostjo pripravljene razkriti svoje najgloblje misli in doživetja.

Študij na etnologiji je zaokrožila leta 1988 z diplomsko nalogo pod mentorstvom dr. Božidarja Jezernika, naslovljeno *Idealna predstava in realna*

podoba Slovenca – skozi Domoljub. Vsebine člankov v časopisu Domoljub, ki je pod okriljem Slovenske ljudske stranke kot klerikalnega dela tedanje politike izhajal med letoma 1888 in 1944, je analizirala z vidika težnje po utrditvi kategorije Slovenec in slovenski narod. Uspešno je opredelila vsebine Domoljubovega slovenstva, načine njegove predstavitve ter njihove vplive na oblikovanje medsebojnih odnosov ljudi in na družbeno kulturo.

336 Sledila je njena zaposlitev na Oddelku za etnologijo med letoma 1989 in 1992, ko se je kot mlada raziskovalka posvečala nadaljnemu študiju razmerja med katolištvom in slovensko identiteto. Pod mentorstvom dr. Božidarja Jezernika je ta raziskovalni sklop na primeru Šentruperta na Dolenjskem v letu 1994 zaključila z magistrsko nalogo z naslovom *Katoliški pogled na slovensko identiteto v 30-ih letih 20. stoletja (raziskava v Šentrupertu na Dolenjskem)*.

Potem se je za nekaj časa odmaknila od njej ljube stroke. V letu 1995 se je zaposlila na Mestni občini Ljubljana kot načelnica takratnega Oddelka za kulturo in raziskovalno dejavnost, kjer je delovala do leta 1999.

V septembru letu 1999 je v Slovenskem etnografskem muzeju začel delovati kustodiat za raziskovanje, ohranjanje in predstavljanje snovne in nesnovne dediščine slovenskih izseljencev, Slovencev v zamejstvu, pripadnikov narodnih manjšin in drugih etnij v Sloveniji. S tem je bila udeležena ena od sestavin načrta prostorskih in organizacijskih sprememb SEM-a, predvidena v letu 1995.

Ustanovitev takšnega oddelka muzeja je bila novost v Sloveniji, s katero se je Slovenski etnografski muzej postavil ob bok številnim muzejem izseljenstva po svetu. Kot prva in žal doslej edina kustodinja tega kustodiata se je Daša njegovim vsebinam posvetila z vso znanstveno raziskovalno akribijo in se osredotočila na teme, kot so stanje arhivskega in muzejskega gradiva med slovenskimi izseljenci v Nemčiji, tradicija ročnih del kot odraz ohranjanja in spreminjanja slovenske identitete v Avstraliji – za predstavitev slednje je bila oblikovana posebna spletna platforma (<http://www.rocnadela.org>) – ter raziskovanje dediščine aleksandrink v življenju njihovih potomcev.

V kratkem obdobju je pridobila strokovne nazive kustodinja (2000), višja kustodinja (2003) in muzejska svetovalka (2006).

Leta 2002 je postala članica Association of European Migration Institutions (AEMI), med letoma 2004 in 2008 je bila urednica muzejske znanstvene periodične publikacije *Etnolog*, bila je članica Izvršnega odbora Slovenskega etnološkega društva in članica Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink. Z vidika medinstitucionalnega povezovanja velja izpostaviti njeno sodelovanje z Inštitutom za izseljenstvo ZRC SAZU, s katerim je stkala močne strokovne vezi in se pogosto vključevala v skupne projekte.

Kot avtorica ali soavtoricaje je ustvarila niz razstav: *Obrazi življenja tržaškega fotografa Maria Magajne* leta 2000 v SEM-u in 2005 v Trstu, *Izseljenec – življenjske zgodbe Slovencev po svetu* v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije leta 2001 kot prvo večjo medinstitucionalno razstavo v Sloveniji s področja slovenskega izseljevanja,

razstavo donacije *Bajukovih pisanic iz Mendoze* v SEM-u leta 2002, *Slovenski priseljenci v Argentini* v Nacionalnem muzeju preseljevanja v Buenos Airesu leta 2003 in nato v Ljubljani leta 2005. Sodelovala je pri stalnih razstavah SEM-a *Med naravo in kulturo* (2006), kjer je izseljenstvo obravnavano z ekonomskega vidika, in *Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta* (2009), kjer je izseljevanje Slovencev umeščeno v poglavje *Moja in tuja drugačnost*.

Z vidika njenega temeljnega muzejskega dela velja izpostaviti, da se je po končanih pripravah razstave *Izseljenec – Življenjske zgodbe Slovencev po svetu* odločila za omejitve delovnega področja in s tem za nadaljnje zbiranje izseljenskega gradiva. Nekaj časa je želela ostati strokovno usmerjena le na to področje, saj je prišla do spoznanja, da novoustanovljeni kustodiat sestavljajo zelo obsežni in med seboj tudi različni si sklopi, od katerih bi vsak lahko deloval kot samostojen oddelek. Da bi dosegli zadovoljivo kakovostno raven dela, se je bilo potrebno omejiti na eno področje. Na tej podlagi je oblikovala zbiralno politiko kustodiat in strukturo donatorjev, ki so prispevali glavnino gradiva za muzejsko zbirko – izseljenci, izseljenci povratniki in sorodniki izseljencev.

337

Njena znanstvena in strokovna bibliografija v COBISS-u obsega 160 enot. Tema, ki je najmočneje zaznamovala njeno znanstveno raziskovalno pot in delo v muzeju, je kulturna dediščina aleksandrink, s katero se je začela ukvarjati leta 2005 v sodelovanju s kustodinjo Goriškega muzeja mag. Ingo Brezigar Miklavčič in z aktivnimi članicami in člani Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink iz Prvačine, pri čemer je bila sprva njena naloga evidentirati v domovih ohranjeno materialno dediščino aleksandrink. Iz te povezave se je sčasoma oblikovalo močno 'gibanje' za obnovev in ohranitev dediščine aleksandrink. Njene raziskave, ki so potekale med letoma 2006 in 2011 in ki so bile vedno bolj usmerjene k raziskovanju percepcije aleksandrink skozi izkušnje njihovih potomcev, so pomembno pripomogle k spreminjanju dotedanjih predstav o aleksandrinkah in k odpiranju in preučevanju novih, z aleksandrinkami povezanih, tematik. Svoje védenje in nova spoznanja je v tem obdobju predstavljala v znanstvenih in strokovnih člankih, na predavanjih, konferencah – med drugimi tudi mednarodni strokovni javnosti na letnem srečanju Komiteja za etnografske muzeje pri Mednarodnem muzejskem svetu (ICOM-ICME) v Jeruzalemu leta 2008, na okroglih mizah in v medijih.

Njena poglobljena raziskava, v okviru katere je opravila pogovore s približno šestdesetimi potomkami in potomci aleksandrink, je bila osnova doktorske disertacije z naslovom *Prisotnost in vrednotenje dediščine aleksandrink v življenju njihovih potomcev*, s katero je doktorirala leta 2012 na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani pod mentorstvom dr. Janeza Bogataja ter somentorice dr. Marine Lukšič - Hacin. Prirejena doktorska disertacija je izšla kot znanstvena monografija z naslovom *Dediščina aleksandrink in spomini njihovih potomcev* leta 2013 v Ljubljani pri založbi ZRC SAZU. Poudariti velja, da je v monografiji prikazala nekatere nove plati odnosa do dediščine aleksandrink, saj je pojav njihovih migracij umestila v širši slovenski migracijski proces in obenem izpostavila primerjavo s skupnimi značilnostmi tako

imenovanih ženskih selitev različnih pojavnih oblik v prvi polovici 20. stoletja. Za ta prispevek je leta 2013 prejela Murkovo priznanje Slovenskega etnološkega društva.

Javna podoba aleksandrink, ki so v zadnji četrtini 19. in v prvi tretjini 20. stoletja odhajale služiti v Egipt, se je močno spremenila, za kar je znatno zaslužna naša kolegica Daša. Imenovali so jih služabnice z žulji na duši, tragična migracija, žalostni fenomen in lepe Vide. Zaradi njenih ugotovitev, dokumentarnega filma Metoda Pevca, številnih razstav in v zadnjem desetletju objavljenih etnoloških in socioloških razprav jih poslej prepoznavamo kot pogumne, spoštovanja vredne, izobražene in ugledne svetovljanke.

338

Le ugibamo lahko, kateri temi bi se po aleksandrinkah posvečala še posebej. Morda bi to bile druge etnije in v tem okviru aktualne migracije, k čemur bi zagotovo prispevala svojstven in poglobljen razmislek. Žal po njeni upokojitvi konec oktobra 2013 zaradi varčevalnih ukrepov, ki jih je v boju proti recesiji izvajala Vlada RS, njeno delovno mesto ostaja do nadaljnjega nezasedeno.

A Daša ostaja z nami, s svojimi dosežki, v naših pogovorih. Navdihujoče ostajajo njene lastnosti, kot so poglobljenost, odločnost, sočutnost, urejenost, načrtnost in dorečenost brez preostanka.

Bojana Rogelj Škafar